

יג) הנושא בתולה^{לז} ובביאה הראשונה מצאה דם^{לז}, נוטל החתן ידיו^{לח} ומברך:
ברוך אתה^{לט} מלך העולם. אשר צג אגוז בגן עדן. שושנת העמקים. כל ימשל זר
במעין חתום. על פן אילת אהבים שמרה בטחורה וחק לא הפרה. ברוך הבוחר בזרעו של
אברהם^מ.

פירוש הברכה

אשר צג אגוז בגן עדן. בגן עדן הציג הקב"ה [שנקרא חתן^{מא}] והראה את כנסת ישראל
[הנקראת כלה^{מב}], שנמשלת לאגוז שנאמר^{מג} אל גנת אגוז ירדתי, רמז על בנות ישראל
כשרות ששומרות על בתוליהן עד הנישואין, כהאוכל הנמצא בתוך קליפת האגוז. שושנת
העמקים. המשילו את ישראל לשושנה על שם הכתוב^{מד} כשושנה בין החוחים. עם

גלי הים

הדחק אחרת יטול ידיו עד קשרי אצבעותיו, או"ח
סי' ד' סי"ח ומשנ"ב סק"ט וסקל"ח. לכתחילה לא
יברך עד שינגב ידיו, שע"ת ומשנ"ב שם סק"ב.

לט) אעפ"י שבטוש"ע אהע"ז סי' ס"ג כתבו לברך
בשם ומלכות, דעת רוב הפוסקים לברך בלא
שם ומלכות תחילה וסוף משום ספק ברכה לבטלה
כיון שברכה זו לא מצאנו בש"ס, ב"ח שם בקו"א,
דרישה שם, ב"ש שם סק"ד, ח"מ שם סק"ז וכ"כ
בטהרת ישראל סי' קצ"ג אות ז'.

מ) כן הוא הנוסח בטור. עפ"י נוסח אחר, 'ברוך
הבוחר באברהם ובזרעו אחריו'.

מא) כדאיתא במדרש שיר השירים זוטא פ"ג
ד"א ביום חתונתו אלו ימי המשיח שנמשל
הקדוש ברוך הוא לחתן שכן הוא אומר ומשוש
חתן על כלה וגו'.

מב) מדרש שמות רבה פ"ב אות ה'.

מג) שיר השירים ו' י"א, ועיי"ש במדרש שה"ש
רבה בכמה ענינים לדמות ישראל לאגוז.
ועיי"ע דבר נאה בהגהות חת"ס לאו"ח סי' תקפ"ג
בענין מה דכתב הרמ"א לא לאכול אגוזים בר"ה
להא דאיתא במדרש שנמשלו ישראל לאגוז.

מד) שה"ש ב' ב'.

הכניסה לחופה נגמרת בבעילה, וכן כתב הר"י
מיגאש מובא במ"מ פ"י מהל' אישות סוף ה"ו.
בדרישה (יו"ד סי' קצ"ג) כתב שיש מפרשים על
שם מצות הברכה שמברך החתן אחר שמצא דם
בתולים. הנפק"מ בין כל הפירושים הנ"ל, אם
בוזוג שני שהאשה כבר נעשתה כלי תחת בעלה
הראשון אבל לא ילדה גם נקראת בעילת מצוה
ודו"ק.

לו) כיון דבתולה היא הוי בעילה זו לכו"ע בעילת
מצוה ומברך על מציאת הדם, אעפ"י שאצל
החתן אין זה זווגה הראשון. ה"ה אם גם אצל
הכלה אין זה זווגה הראשון אבל בזווגה הראשון
לא נשרו בתולה ועכשיו בא עליה בעלה השני
בביאה גמורה והשרת בתולים ומציאת דם, ראה
להלן בסעיפים הבאים.

לז) הלכות דם בתולים ודיני הפרישה יפה
נדרשת ביו"ד סי' קצ"ג והמון אחרונים. אבל
הא ברירא להו לכל הדעות דרך במציאת דם
מברך ברכה זו, אע"ג דגם בלי מציאת דם נאסרת
בלעיל סעיף ט וסעיף י.

לח) בכלי ככל חייבי נטילה. לכתחילה יטול ידיו
עד פרק הזרוע, מים יפים ונקיים ושלא נעבדו
בהם מלאכה. אם לא יספיקו לו המים או כל שעת

ישראל, השושנה, בין אומות העולם, החוחים והקוצים. ועל בנות ישראל הכשרות שנמשלו לשושנה שנאמר^מ סוגה בשושנים, שגדורה ומסויגת בגדר קלה כגדר העשויה בשושנים ואין אחד מהם פורץ בו ליכנס. הרי חתן נכנס לחופה לבו מתגעגעת לחופה ולחיבת חיתוניו. בא לזקק לה ורק אמרה לו טיפת דם כחרדל ראיתי, הרי הופך פניו לצד אחר^מ. **כָּל יְמֵשׁל זֶר בְּמַעֲיָן חֲתוּם**. דם הבתולים סימן מובהק שבנות ישראל כשרות מעינה סתום ואינן נותנות לאיש זר, שלא נתקדשה לו בחופה וקידושין, למשול וליכנס לאותו מקום הנקרא מעין^מ. **עַל פֶּן אֵילַת אֲחָבִים**. מרמוז על ישראל ועל הבתולים. שכמו האילה שרחמה צר ובתוליה קיימים^מ, כך בנות ישראל בתוליהן קיימים עד נישואיהן. **שְׁמֶרָה בְּטַהֲרָה וְחָק לֹא הִפְרָה**. כלה זו שדם בתוליה הופיעו בביאה הראשונה סימן מובהק הוא ששמרה את עצמה בטהרה וחוקי התורה והטהרה לא הפרה. **בְּרוּךְ הַבּוֹחֵר בְּזֶרְעוֹ שֶׁל אֲבִרָהֶם**. אברהם אבינו שמר את התורה טרם ניתנה^ט, והמפורסם והמפורש מחוקי התורה ששמר הוא חוק הגדות^ז. ברוך ה' שבחר בעם זרע אברהם, כן יברך ה' כלה זו שהתנהגה כיאות לזרע אברהם ושמרה חוקי הצניעות והטהרה.

(יד) הנושא^{נא} אלמנה וגרושה שלא נבעלה^{נב} ובביאה הראשונה^{נב} שאחרי החתונה מצאה דם בתולים, מברך החתן ברכת זו^{יד}.

(טו) אלמנה וגרושה שבעלה הראשון רק הערה בה^{נב} ובביאה הראשונה^{נב}

גלי הים

עדיין אשה בבתוליה. הכלל בסעיפים אלו, כל הנשים שלא נבעלו תחת בעליהם הראשונים או שלא נבעלו בעילה גמורה עד כדי השרת הבתולים, דינן כבתולות לגבי דין זה כיון שלמעשה עדיין הן בבתוליהן והוי בעילת מצוה, ובמציאת דם מברך החתן.

(נג) ביאה גמורה בהכנסת כל האבר חי.

(נד) כיון דבעילה זו היא הבעילה הראשונה הגמורה שנבעלת, נקראת בעילת מצוה.

(נה) הכנסת העטרה כלכד אפילו באבר חי, יו"ד סי' קצ"ג ס"א בהגה ובשיעורי שבט הלוי שם אות ז', או שלא היתה לו גבורת אנשים עכ"פ לא נשרו בתוליה והיא עדיין אשה בבתוליה.

(נו) ביאה גמורה בהכנסת כל האבר חי.

מה) שה"ש ד' ג'.

מו) סנהדרין ל"ז ע"א וברש"י שה"ש שם עה"פ סוגה בשושנים.

מז) נדה י"א ע"א.

מח) עירובין נ"ד ע"ב, שאחרי כל לידה בתוליה חוזרין.

מט) קידושין פ"ב ע"א.

נ) ב"מ פ"ז ע"א, מובא ברש"י ריש פר' וירא ד"ה ויקח חמאה.

נא) בין בחור ובין אלמן וגרוש הנושא אלמנה וגרושה.

נב) כגון נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין או כל סיבה אחרת שלא נבעלה, עכ"פ היא

שאחרי החתונה עם בעלה השני מצאה דם בתולים, מברך ברכה זו¹.

(זז) הנושא גיורת^{נח} גם אם ראתה דם בתולים^{נט} אין החתן מברך ברכת אשר צג^פ.

(יז) יש אומרים שבזמננו אין נוהגים לברך ברכה זו^{סא}, ואין נראין דבריהם^{סב}.

גלי הים

(נו) כיון דבביאה שתחת בעלה הראשון בודאי לא נשרו בתוליה.

(נח) בין גר הנושא גיורת ובין ישראל הנושא גיורת.

(נט) בבעילתו הראשונה ואינו דם מחמת תשמיש.

(ס) כך נ"ל. בהשקפה ראשונה היה נראה לומר משום דבעלמא מוחזקת הגיורת כזונה והדם שרואה אחרי בעילת מצוה אינו דם בתולים. אבל האמת אינו כן כי הא דגיורת מוחזקת כזונה ואסורה לכהן וכתובתה מנה הוה רק מספק מחמת רוב העכו"ם השטופים בזימה, ואם במציאת דם בתולים השתא התברר בוודאות שלא זינתה אין ספק זינתה מוציא מידי ודאי שלא זינתה, ראה לעיל הערה כד. אלא נ"ל הטעם שאין ממברכין משום דאע"ג דאשה זו חוק לא הפרה ולא משל זר במעינה החתום, מ"מ נוסח הברכה סובב והולך על כנסת ישראל שקבלו את התורה בהר סיני במעמד הנבחר כלעיל בפירוש הברכה, וסיום הברכה ברוך הבוחר בזרעו של אברהם, באלו אין הגרים והגיורות נכללים. ועוד, בגיורת א"א לומר חוק לא הפרה דעכו"ם מצווים רק על פרישה מעריות ולא מבעילות זרות. ואם גיורת זו היתה עם איש זר בגיותה גם לא הפרה שום חוק. וא"כ, איך אפשר לשבחה בברכה שאינו הולמתה. ועוד,

כיון דגיורת אפילו נתגיירה פחותה מבת ג' שנים בחזקת זונות כדאיתא בשו"ע אהע"ז סי' ו' ס"ה, ואע"ג דלמעשה כתבנו לעיל דאם היא בתולה חייבת לפרוש אחרי בעילת מצוה דילמא באמת לא זינתה ועדיין בבתוליה, מ"מ א"א לברך נגד מה שהחזיקתה תוה"ק. הא דראתה דם אחרי הביאה עדיין אינה מוציאה אותה מחזקת זונה וע"כ מקור הדם אינו ברור ועכ"פ מידי ספק ברכה לא נפקא אע"ג דגם ישראל מברך בלי שו"מ.

(סא) ערוך השולחן אהע"ז סי' ס"ג ס"י. ראה הערה הבאה.

(סב) דעה יחידאה היא ולא נמצאה כמותה בשום אחרון. וכבר האריך בשלה"ק שער האותיות ע"ג ע"ב ד"ה כתב בשבח אמירת ברכה זו. מכ"ש כשמברכין בלא שם ומלכות שאין חשש ברכה לבטלה ואין חשש למש"כ הרא"ש בפ"ק דקידושין סי' מ"א, מובא בדרישה שם סי' ס"ג וז"ל, ובצרפת ואשכנז לא נהגו לברכה ולא מצינו שמברכין שום ברכה שלא הוזכרה במשנה או בתוספתא או בגמרא כי אחר סידור רב אשי ורבינא לא מצינו שנתחדשה ברכה, עכ"ל. וכאמור, כיון שמברכין ללא שו"מ אין חשש ברכה לבטלה וקמה וגם נצבה מש"כ כל הפוסקים לברך ברכה זו וישבח ויודה להקב"ה שהמציא לו לחלקו אשה כשרה וטהורה.